

Rapporten Återblick på Skillnadernas Stockholm

Initiativärende

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Stadsledningskontorets anmälan av Rapporten återblick på Skillnadernas Stockholm godkänns, enligt bilaga till promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Denna rapport följer upp hur skillnaderna i livsvillkor har utvecklats i Stockholms stad sedan rapporten Skillnadernas Stockholm publicerades år 2015. Den sociala hållbarheten i Stockholms stad har utvecklats positivt ur flera perspektiv. Sysselsättningen, invånarnas inkomster och utbildningsnivå har ökat samtidigt som barnfattigdomen och beroendet av försörjningsstöd har minskat. Särskilt positivt är att sysselsättningen ökat mest i områden med lägst sysselsättningsnivå vilket minskat det geografiska sysselsättningsgapet. Flera av indikatorerna som visar på invånarnas hälsa har också utvecklats positivt.

Samtidigt består många av de skillnader som konstaterades i Skillnadernas Stockholm år 2015. Trots en stark arbetsmarknad har andelen långtidsarbetslösa inte minskat och inte heller andelen hushåll med långvarigt försörjningsstöd. I bostadsbristens spår är trångboddheten fortsatt påtaglig bland hushåll med svagare ekonomiska förutsättningar. Skillnaderna i skolresultat mellan elever med olika socioekonomisk bakgrund är fortfarande tydliga. Valdeltagandet i 2022 års val minskade också för första gången på 20 år och skillnaden i deltagande mellan olika områden ökade.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholm ska vara en stad för alla. Här ska nya och gamla stockholmare bo, leva, arbeta och bygga sin framtid. Här uppfylls drömmar. Men Stockholm är en delad

stad. Trots en god ekonomisk utveckling under de senaste åren har skillnaderna i livsvillkor mellan människor och områden cementerats.

Under åren 2014 till 2018 arbetade *Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm* med att analysera skillnader i livsvillkor och föreslå åtgärder för en jämlik och socialt hållbar utveckling. Kommissionen presenterade under dessa år fyra rapporter inom områdena arbete och försörjning, uppväxtvillkor och utbildning, boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet. Som utgångspunkt för kommissionens arbete togs rapporten *Skillnadernas Stockholm* fram. Rapporten kartlade livsvillkoren i Stockholm och låg till grund för arbetet med kommissionens övriga rapporter.

Hållbarhetskommissionens arbete var gediget, forskningsbaserat och väl förankrat i stadens struktur och verksamhet. Det arbete som gjordes utmynnade i både konkreta åtgärdsförslag och bidrog till att höja kunskapsnivån om social hållbarhet i staden. Kommissionens rapporter och förslag har till viss del levt vidare bland stadens tjänstemän även under den senaste mandatperioden, då en annan politisk ledning styrde staden. Kommissionens arbete har använts som stöd och kunskapsbank och många lärdomar från kommissionens rapporter har haft betydelse inom verksamhetsutvecklingen.

Efter maktskiftet hösten 2022 har det rödgröna styret nu en uttalad agenda att göra Stockholm till en mer hållbar stad, både socialt, ekonomiskt och klimatmässigt. Öppenhet, jämställdhet och jämlikhet är prioriterade frågor, liksom att minska skillnader och förbättra livsvillkoren för alla stockholmare. Därför fanns i budget för år 2023 ett uppdrag till kommunstyrelsen om att aktualisera och beakta rekommendationerna från hållbarhetskommissionen. Som en grund för detta arbete har en uppföljning av rapporten *Skillnadernas Stockholm* gjorts i syfte att analysera förändringarna i levnadsvillkor för stockholmarna sedan rapporten publicerades år 2015. Rapporten anmäls genom detta ärende till kommunstyrelsen.

Återblicksrapportens slutsatser utgör en god grund för att ytterligare förbättra och vidareutveckla stadens arbete för social hållbarhet. I rapporten framgår att många människor i vår stad har fått det bättre tack vare en god ekonomisk utveckling under de senaste åren. Inkomsterna har ökat liksom utbildningsnivå och sysselsättning. Men rapporten fastslår också att många av de skillnader som belystes år 2015 kvarstår. Skillnaderna i livsvillkor mellan människor och områden i Stockholm är fortsatt stora. Skillnaderna i skolresultat mellan elever med olika socioekonomisk bakgrund består. Trångboddheten är påtaglig och valdeltagandet minskar.

Inom vissa områden ökar dessutom klyftorna, till exempel har boendesegregationen förstärkts liksom inkomstskillnaderna. Även inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ökar. Det i sin tur påverkar barn och framförallt de som lever med ensamstående mammor. Vi behöver arbeta för att kvinnor och män som lever under hot och våld får en trygg bostad och hjälpinsatser från samhället. Ingen ska hamna i hemlöshet, allra minst barnfamiljer. Här är det tydligt att ytterligare insatser behövs från stadens sida och vi efterfrågar därför en fördjupning på området.

Ett intressant avsnitt i rapporten handlar om hur bostadsbyggande påverkar utvecklingen i ett område. Det konstateras att stadsutveckling och bostadsbyggande är ett viktigt verktyg för att öka jämlikheten i staden, men att ett högt bostadsbyggande påverkar stadsdelar på olika sätt. En analys som gjorts av flera av de stadsdelar i Stockholm där det byggts mycket de senaste 10-20 åren visar att bostadsbyggande i innerstaden verkar stärka de socioekonomiska förutsättningarna. I de aktuella områdena kan man se ökad sysselsättning och minskade ohälsotal. I flera av ytterstadens stadsdelar syns dock inte samma utveckling. Ett exempel är Kista som har haft ett högt bostadsbyggande men där har utvecklingen av inkomster och andel högutbildade varit förhållandevis svag i jämförelse med andra områden med högt bostadsbyggande.

Detta är ett område som vi avser titta vidare på. Det är en komplex fråga som behöver analyseras djupare. För en bredare förståelse behöver analysen dessutom göras med fler parametrar än enbart antalet nya bostäder. Vi behöver veta mer om skillnader kan ses i vad som byggs, ägandeform, storlek eller hyres- och prisnivåer på bostäderna. Även exempelvis flyttmönster och demografisk utveckling behöver vägas in i analysen av ett områdes utveckling, liksom hur förutsättningarna ser ut för de med lägre inkomst att få tillgång till en bostad. Beror den positiva utvecklingen i exempelvis Hjorthagen på att människor i området faktiskt fått det bättre, eller är det enbart en fråga om vilken bakgrund de som flyttat in i området har? Vidare måste delaktighets- och trygghetsfrågor tas med i analysen. Här syns stora skillnader i jämförelsen mellan stadens stadsdelar och det är av vikt att vi klarar av att rikta rätt insatser till de områden där behoven är som störst. Därtill finns säkerligen ytterligare parametrar att titta på för att avgöra vad som gör att ett område utvecklas i en viss riktning. Till ovanstående kan också tillföras att det jämlikhetsindex som är under framtagande enligt uppdrag i budget år 2024, bör kopplas till en sådan analys av utvecklingen. För att skapa en sammanhållen stad behövs belagd kunskap om vilka åtgärder som faktiskt gör skillnad. Vi avser därför återkomma med uppdrag om en fördjupad analys kring detta.

Vidare är det av intresse att titta på de analyser och åtgärdsförslag från hållbarhetskommisionens arbete som fortfarande kan vara aktuella. Om det finns goda förslag som ännu inte blivit genomförda bör dessa ses över på nytt. Även rapporten *Färdplan för ett Stockholm för alla* från våren 2018 ska i detta sammanhang beaktas.

I det fortsatta arbetet för ett hållbart Stockholm måste det ekonomiska läget lyftas. Många av de positiva resultat som går att se i återblicksrapporten beror i stor utsträckning på en god ekonomisk utveckling där både hushåll och företag gynnats av låga räntor, låg inflation och hög sysselsättning. Läget idag är diametralt annorlunda jämfört med hur det har sett ut under de flesta åren sedan 2015. Rysslands invasionskrig i Ukraina påverkar kraftigt liksom ett förändrat säkerhetsläge i stort. Inflation, ränteökningar och ökande kostnader har negativ verkan på Stockholms stad och för stadens invånare. Kostnadskrisen leder till svårigheter i flera av stadens verksamheter.

Det utmanande omvärldsläget gör arbetet för ökad social hållbarhet möjligen svårare, men absolut inte mindre viktigt. Tvärtom. I tuffa tider är det än viktigare att staden tar sitt ansvar för att utvecklingen blir så bra som möjligt, både för staden som organisation och för alla som lever och verkar här. Att hålla i bostadsbyggandet är en viktig del, liksom tillräckliga resurser till välfärden. Genom gemensamma ansträngningar och en tydlig politisk vilja kommer vi att göra Stockholm till en ännu bättre och mer hållbar stad. Vi började det arbetet direkt efter valdagen och tar nu nya steg med denna rapport som underlag. Vi avser återkomma i budget för år 2025 med konkreta förslag som syftar till att skapa ett socialt hållbart Stockholm.

Stockholm den 10 april 2024

Karin Wanngård

Bilaga

Återblick på Skillnadernas Stockholm, dnr KS 2023/1382-2.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Även om det fortsatt finns oskäligen skillnader att arbeta bort i Stockholm är det positivt att se att det gjorts många framsteg vad gäller exempelvis befolkningens hälsa, utbildning och självförsörjning. Detta är faktorer med stor betydelse för möjligheterna till självförverkligande.

En hel del av den positiva utvecklingen kan tillskrivas perioder av grönblått styre i både stadshuset och regionen. Det har ibland från partier i det nuvarande rödgröna styret samtidigt ofta beskrivits som att samhället rasat samman. I själva verket har viktiga kliv framåt tagits för Stockholms sociala hållbarhet.

Som exempel inledde våra partier under förra mandatperioden det viktiga arbetet med att höjda studieresultaten på Järva och där ökade gymnasiebehörigheten med 15 procentenheter, och andelen utan gymnasiebehörighet närapå halverades. Genom gemensamt riktade budgetuppdrag för förbättrad samhandling i utbildningsnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna har fler aktörer börjat agera tillsammans. Vi såg också till att arbetet mot hemlöshet inriktades mer mot långsiktigt boende istället för tillfälliga akutboenden.

Det finns arbete kvar att göra, men det är också viktigt att se att den långsiktiga utvecklingen går åt rätt håll. Särskilt viktigt är att fler kan försörja sig själva och därmed har friheten att bestämma över sitt eget liv.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) och Jan Jönsson (L) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Det är oerhört positivt att den sociala hållbarheten i Stockholms stad har utvecklats positivt ur flera perspektiv. Vi ska inte lura oss att tro att segregationen i Stockholm är något som tillhör gårdagen, men att befolkningens hälsa, sysselsättning, inkomster och utbildningsnivå har ökat är anledning till att våga även se positivt på framtidsutvecklingen.

Att kämpa för att bryta segregationen och minska skillnaderna mellan olika områden i Stockholm är ett viktigt arbete som har bedrivits under lång tid – och den positiva utvecklingen är tack vare kamper utkämpade av flera styren och partier. Det är ett viktigt att inte kasta allt överbord.

Skolresultaten måste peka uppåt och alla stockholmare har rätt att få en god skolgång. Skillnaderna i skolresultat är för stora, därför satsade vi hårt under den förra mandatperioden att försöka komma till rätta med problemet – och det gav resultat. Till exempel så ökade gymnasiebehörigheten med 15 procentenheter i Järva.

Vi behöver ta bostadssegregationen på allvar och det gäller att skapa fler blandade bostadsområden – och för det är en av lösningarna enkel matematik. Det behövs fler hyresrätter där de flesta äger sina bostäder. Precis som att det behövs fler ägda bostäder där det stora flertalet idag hyr sina bostäder. Här anser Centerpartiet att både partier till höger och vänster saknar den pragmatism som behövs. Det också av stor vikt att byggandet kommer igång så fort som möjligt.

Det finns mycket kvar att göra och det krävs ett pragmatiskt förhållningssätt om vi ska minska skillnaderna och göra Stockholm till en mer hållbar och trygg stad.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm arbetade åren 2015-2018 med att analysera skillnader i livsvillkor i Stockholms stad och föreslå åtgärder för en jämlik och socialt hållbar utveckling. Arbetet tog sin utgångspunkt i kommissionens första rapport Skillnadernas Stockholm från år 2015. I budget 2023 fick kommunstyrelsen i uppdrag att tillse att rekommendationerna från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm aktualiseras och beaktas i stadens hållbarhetsarbete. Som en grund för detta arbete har en uppföljning av rapporten Skillnadernas Stockholm gjorts i syfte att analysera förändringarna i levnadsvillkor för stockholmarna sedan Skillnadernas Stockholm publicerades år 2015. Uppföljningen är även en del i underlaget till den planeringsstrategi som ersätter aktualitetsprövningen av översiktsplanen. I planeringsstrategin ska staden redogöra för om det har skett förändringar när det gäller planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet.

I detta ärende anmäls rapporten Återblick på Skillnadernas Stockholm. *Skillnadernas Stockholm* publicerades år 2015 och var den första rapporten som Kommissionen för ett hållbart Stockholm redovisade. Där framträdde bilden av en stad där livschanserna är ojämnt fördelade mellan grupper och områden. Mot denna bakgrund följer rapporten Återblick på Skillnadernas Stockholm upp hur skillnaderna i livsvillkor har utvecklats i Stockholms stad under det senaste decenniet inom ämnesområdena; välbefinnande och hälsa, uppväxtvillkor och utbildning, arbete och försörjning, boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet. Syftet med rapporten är att identifiera områden där staden har fortsatta utmaningar och där det krävs gemensamma ansträngningar och prioriteringar för att minska skillnaderna i livsvillkor i Stockholms stad.

I rapporten konstateras att Stockholm under det senaste decenniet har haft en god ekonomisk utveckling med en stark arbetsmarknad och en snabb befolkningsökning som skapat förutsättningar för en god välfärd och ett bra liv för de flesta stockholmare. Den sociala hållbarheten i Stockholms stad har utvecklats positivt ur flera perspektiv. Sysselsättningen, invånarnas inkomster och utbildningsnivå har ökat samtidigt som barnfattigdomen och beroendet av försörjningsstöd har minskat. Särskilt positivt är att sysselsättningen ökat mest i områden med lägst sysselsättningsnivå vilket minskat det geografiska sysselsättningsgapet. Flera av indikatorerna som visar på invånarnas hälsa har också utvecklats positivt.

Men samtidigt består många av de skillnader som konstaterades i Skillnadernas Stockholm år 2015. Trots en stark arbetsmarknad har andelen långtidsarbetslösa inte minskat och inte heller andelen hushåll med långvarigt försörjningsstöd. I bostadsbristens spår är trångboddheten fortsatt påtaglig bland hushåll med svagare ekonomiska förutsättningar. Skillnaderna i skolresultat mellan elever med olika socioekonomisk bakgrund är fortfarande tydliga.

Valdeltagandet i 2022 års val minskade också för första gången på 20 år och skillnaden i deltagande mellan olika områden ökade. Stadens senaste trygghetsmätning från hösten 2023 visar att känslan av otrygghet är större i vissa

stadsdelsområden och att mönstren har varit desamma sedan 2008 då stadens trygghetsmätningar startade.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att uppföljningen av hur skillnaderna i livsvillkor har utvecklats det senaste decenniet utgör ett betydelsefullt kunskapsunderlag för att stärka stadens arbete för en sammanhållen stad. Rapport identifierar områden där staden har fortsatta utmaningar och där det krävs gemensamma ansträngningar och prioriteringar för att minska skillnaderna i livsvillkor.

Sammanfattningsvis visar rapporten att den sociala hållbarheten i Stockholms stad har stärkts på flera sätt under det senaste decenniet, främst genom att stockholmarnas förmåga till egen försörjning har ökat. Men samtidigt består många av de skillnader i livsvillkor som konstaterades i Skillnadernas Stockholm år 2015, såsom bristande tillgång till boende för låginkomsttagare och utmaningar kring demokrati och trygghet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar godkänna anmälan av rapporten Återblick på Skillnadernas Stockholm.